24/07/2019

Δάνεια της Ελλάδος κατά την περίοδο της Επανάστασης του 1821 και μετά από αυτήν

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Οι άνθρωποι όλων των εποχών μοιάζουν. Η ιστορία δεν είναι χρήσιμη επειδή διαβάζει κανείς εκεί το παρελθόν, αλλά επειδή διαβάζει το μέλλον. (Jean-Baptiste Say, 1767-1832, Γάλλος οικονομολόγος).

Το κείμενο που ακολουθεί είναι περίληψη των, κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1821 και μετά από αυτήν έως το 1890, συναφθέντων δανείων είτε με δανειστές του εξωτερικού, είτε με δανειστές εντός της χώρας. Σκοπό έχει να δείξει πώς η χώρα αυτή πορεύτηκε μετά την Επανάσταση του 1821 δανειζόμενη συνέχεια, πώς διάφοροι την εκμεταλλεύτηκαν με τοκογλυφικό τρόπο, πόσο μοιάζουν εκείνης της περιόδου τα γεγονότα με τη σημερινή της κατάσταση και θέση και πώς η τότε πολιτική ηγεσία της χώρας αντιμετώπιζε αυτά τα θέματα.

Τα έσοδα μετά την έναρξη της επανάστασης του 1821 ήσαν πενιχρά και βασιζόντουσαν στις δημόσιες προσόδους (από σταφίδα, ελαιόλαδο, δημητριακά, ενοικίαση εθνικών μύλων και γης, τελωνεία, ιχθυοτροφεία κ.λ.) στη λαφυραγωγία

(η οποία κατά τα πρώτα έτη της Επανάστασης έφερε κάποια έσοδα αλλά στη συνέχεια περιορίστηκαν αφού οι λαφυραγωγούμενοι Τούρκοι εξέλιπαν και όσα απ' αυτά συγκεντρωνόντουσαν πήγαιναν προς όφελος των ισχυρών) και σε ιδιωτικές συνεισφορές εκούσιες τις περισσότερες φορές, αλλά και αναγκαστικές μερικές άλλες.
Τα χρήματα που συγκεντρωνόντουσαν δεν επαρκούσαν ούτε για τα ολιγοδάπανα στρατεύματα και τις τοπικές εκστρατείες, ούτε για το στόλο που υπήρχε τότε. Η κατάσταση ήταν ελεεινή, αφού τα έσοδα δεν κάλυπταν ούτε το 1/3 των εξόδων και ο εσωτερικός δανεισμός (ομολογίες) γινόταν στο 15-17% της ονοματικής αυτών αξίας. Αναφέρεται ότι δεν εύρισκαν ούτε σε ιδιώτες που ήσαν εξαντλημένοι οικονομικά τα 18 τάλληρα, που χρειαζόντουσαν να μεταβεί απεσταλμένος του κράτους στην Κεφαλονιά για να προσκαλέσει τον Βύρωνα στην Ελλάδα.
Τα οικονομικά της Ελλάδος στα χρόνια της Επανάστασης δεν είναι δομικά καταγεγραμμένα και από τις υπάρχουσες πηγές προκύπτει ότι οι θυσίες στις οποίες υποβαλλόταν ο λαός και οι ιδιότυποι και δυσβάσταχτοι φόροι που πλήρωνε και βασιζόντουσαν στο Τουρκικό φορολογικό σύστημα, δεν πήγαιναν για τις ανάγκες του πολέμου, ή δεν πήγαιναν όλες και με διαφάνεια προς τα εκεί.
Δεν αναγράφονται που πήγαν οι μεγάλες ποσότητες από γεννήματα, πολεμοφόδια και άλλα που στάλθηκαν από φιλέλληνες. Αλλά ούτε και έσοδα από παράνομες πωλήσεις εθνικών κτημάτων αναφέρονται. Δεν αναγράφονται επίσης τα πολεμοφόδια εκατομμυρίων, που στάλθηκαν στην κυβέρνηση από την επιτροπή των δανείων από το Λονδίνο. Ούτε τα λάφυρα, ούτε οι έρανοι, ούτε οι δωρεές φιλελλήνων στο εσωτερικό και εξωτερικό αναφέρονται.

Δημιουργήθηκε λοιπόν η ανάγκη εύρεσης δανείου από το εξωτερικό. Αλλά ποιος δάνειζε μια χώρα που δεν ήταν συγκροτημένο και ελεύθερο κράτος, μια χώρα υπόδουλη, χωρίς ικανά έσοδα, χωρίς φερεγγυότητα;
Άρχισαν οι Έλληνες να στέλνουν δοκιμαστικά ανθρώπους στην Ευρώπη για να διερευνήσουν την πιθανότητα εύρεσης δανειστών ή μεσιτών. Πρώτοι διαπραγματευτές ορίστηκαν από τον Άρειο Πάγο της Χέρσου Ελλάδος στις 23.11.1821 οι Βαρώνος Θεοχάρης, Χ. Δροσινός και Κεφαλάς Ολύμπιος, ο τελευταίος των οποίων μετέβη και στο εξωτερικό, για διαπραγμάτευση δανείου 150.000 φλωρινίων πληρωτέων σε πέντε χρόνια. Άλλοι (Μεταξάς και Jourdain) διαπραγματευόντουσαν δάνειο 4 εκατομμ. φράγκων από τους ιππότες της Ρόδου. Αυτοί (οι ιππότες) ζήτησαν ως αντάλλαγμα την κυριαρχία των νησιών Ρόδου, Καρπάθου, Αστυπάλαιας που είχαν παλαιότερα στην κατοχή τους, μέρος των ερημονήσων της δυτ. Πελοποννήσου και προσωρινή κατοχή της Σύρου. Επίσης ζήτησαν να συναφθεί πέραν των 4 εκατομμ. και δάνειο άλλων 6 εκατομμ. από την Ελλην. Κυβέρνηση το οποίο θα χρησιμοποιούσε αυτό το τάγμα για δική του χρήση. Οι Έλληνες δεν το δέχθηκαν και έδιωξαν και τον πρέσβη που εν τω μεταξύ είχαν

στείλει οι ιππότες στην Ελλάδα. Αλλά και διάφοροι άλλοι εκ του εξωτερικού έμποροι ή επιδιώκοντες επένδυση χρημάτων και κερδοσκοπία, υπέβαλλαν προτάσεις όχι και τόσο σοβαρές να δανείσουν την Ελλάδα.

Τα δάνεια της ανεξαρτησίας (1824-1825) διαιρούνται σε δύο περιόδους: α) της συνομολόγησης και χρήσης που ήταν τριετής και β) της διαρρύθμισης που ήταν εξηκονταετής.

Πρώτο δάνειο

Μεταξύ εκείνων που ασχολήθηκαν με την εύρεση δανειοδοτών στην Ευρώπη ήταν και ο Ανδρέας Λουριώτης ο οποίος επισκέφθηκε την Ισπανία, Πορτογαλία και στη συνέχεια στην Αγγλία όπου ήρθε σε επαφή με φιλέλληνες του Λονδίνου (Greek Committee) οι οποίοι απεφάσισαν να στείλουν στην Ελλάδα άνθρωπό τους μαζί με τον Λουριώτη για να δουν πώς είναι η κατάσταση εκεί. Η Ελληνική Διοίκηση με διάταγμα στις 2.6.1823 εξουσιοδότησε τους Ορλάνδο , Ιωάννη Ζαΐμη και Λουριώτη να συνάψουν δάνειο 4 εκατομ. Ισπανικών ταλλήρων, με τον συμφερότερο για την Ελλάδα τρόπο. Πριν όμως συναφθεί το δάνειο άρχισε ο εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα και δεν υπήρχαν τα χρήματα να πάνε οι εξουσιοδοτηθέντες στο Λονδίνο. Άξιο λόγου είναι ότι είχαν εφοδιαστεί με ομολογίες των 100.000 γροσίων αλλά κανείς δεν τους τις εξαργύρωνε και πήγαν τελικά στο Λονδίνο αφού δάνεισε ο Βύρων 4.000 λίρες την ελληνική κυβέρνηση.
Το δάνειο των 800.000 Λ(ιρών) Σ(τερλινών) το οποίο συνήφθη στις 9.2.1824 μεταξύ της Ελλάδος και των τραπεζιτών Λογγμάνου και Οβριένου, θα αποπληρωνόταν σε 30 χρόνια, το επιτόκιο ορίστηκε στο 5%, η προμήθεια σε 3% και τα ασφάλιστρα σε 1,5%, όροι που ήσαν ευνοϊκότεροι εκείνων που στις οδηγίες του ο Μαυροκορδάτος είχε προσδιορίσει. Το δάνειο εκδόθηκε στο 59% της ονομαστικής αξίας αυτού και ως εγγύηση εδίδοντο για την πληρωμή των τόκων: όλα τα δημόσια έσοδα και για την πληρωμή του κεφαλαίου: όλα τα εθνικά κτήματα. «Ως υποθήκη του δανείου ετέθησαν αι εθνικαί γαίαι, κυρίως δε η πρόσοδος των τελωνείων, ιχθυοτροφείων και αλυκών». Κρατήθηκαν δε από το κεφάλαιο ποσά ικανά να εξασφαλίσουν την πληρωμή των τόκων των δύο πρώτων ετών. Το πραγματικό ποσό που δανείστηκε ήταν 472.000 Λ. κρατήθηκαν για τόκους δύο ετών προκαταβλητέους 80.000 Λ. για χρεώλυτρα δύο ετών επίσης 16.000 Λ., για προμήθεια επί της πληρωμής των τόκων, προς 2/5%, 3.200 Λ. κ.λ. συνολικά 123.000 Λ. από τις 472.000 και τελικά ξεκαθάρισαν 348.800 Λ.
Το Ελληνικό Κομιτάτο φοβούμενο μήπως το δάνειο δεν διατεθεί για το σκοπό που συνάφθηκε και γιατί τα πράγματα στην Ελλάδα ήσαν ανάστατα, έστειλε τα χρήματα στη Ζάκυνθο στο Καίσαρα Λογοθέτη και τον άγγλο έμπορο Σ. Βάρφ με σκοπό να τα δώσουν στην Ελληνική Κυβέρνηση αλλά μετά από συναίνεση των:

Βύρωνος, συνταγματάρχου Στάνχωπ και Λαζάρου Κουντουριώτη. Η αποστολή άργησε για διάφορους λόγους αλλά και λόγω του θανάτου του Βύρωνα και τελικά στάλθηκαν στην Ελλην. Κυβέρνηση 308.000 Λ. μετρητά και 11.900 σε πολεμοφόδια και έμειναν στο Λονδίνο οι υπόλοιπες 28.100 Λ.
Αυτά τα χρήματα που τελικά στάλθηκαν στην Ελλάδα και όσα άλλα παρακάτω θα αναφέρουμε, αφιερώθηκαν όχι στον αγώνα για την ελευθερία της χώρας, αλλά σε άλλους αγώνες για τα πρωτεία, για την περάτωση των εμφυλίων σπαραγμών κ.λ και η κυβέρνηση δεν έδινε λόγο που πήγαιναν τα χρήματα του δανείου.
Ο Finlay αναφέρει ότι τα χρήματα ξοδεύτηκαν με ατιμία και αφροσύνη, ότι οι κυριότεροι οπλαρχηγοί δωροδοκήθηκαν για να επιτεθούν κατά άλλων συμπατριωτών τους, ότι και τα μέλη του νομοθετικού κατανάλωσαν όχι και λίγα χρήματα σε πολιτικούς οπαδούς κ.λ. Ένας ιστορικός ο Ισπανός Palma αναφέρει ότι τα περισσότερα χρήματα διατέθηκαν για τον στόλο, άποψη που δέχεται και ο Finlay καθώς και ο Bulver. Ο Finlay σε 7 σελίδες μαρτυριών εδραιώνει τα παραπάνω για τη σπατάλη των χρημάτων του δανείου. Οι σελίδες αυτές περιέχουν και πικρές αλήθειες και όπως ανέφερε ο ανταποκριτής των Times στην Αθήνα, τους πάντες είχε καταλάβει η μανία για λαμπρές στολές, οι οποίες ερχόντουσαν από τη Θεσσαλονίκη και τα Γιάννενα κατόπιν αδράς αμοιβής. Για δε τους ερχομένους στο Ναύπλιο επιστήμονες και Φαναριώτες ο Finlay αναφέρει: «Το βραχύ ανάστημα, αι λάλοι γλώσσαι, αι στρεβλαί κνήμαι, και αι εβραϊκαί φυσιογνωμίαι των Βυζαντίνων τούτων μεταναστών, περιφερομένων εν βαρυτίμοις αλβανικαίς περιβολαίς, απαστραπτόντων εκ λαμπρών αλλά αχρήστων όπλων, και ακολουθουμένων υπό βραχυσώμων τσιμπουκοφόρων και υψηλών σωματοφυλάκων, εκίνουν την ζηλοτυπίαν και την περιφρόνησιν των εντοπίων». Την περιγραφή αυτή του Finlay αντικρούει ο Γερβίνος λέγοντας ότι: «Ο Finlay περιγράφων λεπτομερώς τον τρόπον καθ’ όν η Ελλην. Κυβέρνησις εσπατάλησε τα δάνεια, ευρίσκει μεγάλην ευχαρίστησιν επιμένων εις μακράν σειράν κατηγοριών εξ’ ών ουδεμία σχεδόν είναι εσταθμισμένη μετά δικαιοσύνης, αλλ’ αίτινες, και ορθαί εάν ήσαν, θα επέρριπτον επί του λαού πτωχών κλεφτών, θαμβωμένων υπό της αιφνιδίου κτήσεως πλούτου, πολύ μικροτέραν ατιμίαν εκείνης,δι ής εκαλύφθησαν έθνη, άτινα καταλεγόμενα μεταξύ των πλουσιωτέρων και των μάλλον πεπολιτισμένων, έκλεπτον τους κλέπτας εκείνους κατ’ αυτήν την στιγμήν της αγωνίας των». Ο Ηλ. Λιακόπουλος (Κώδιξ… σ. 5) για το δάνειο αυτό αναφέρει και τα εξής: «…Εκ του δανείου τούτου απεστάλησαν εις την Ελλάδα και διετέθησαν οπωσδήποτε εις τον σκοπόν, δι’ όν προωρίσθησαν μόνο 280.000 λ. στ. το δε υπόλοιπον ποσόν των 520.000 διετέθη εν Λονδίνω εις τοκοχρεωλύσια δύο ετών (1824 και 1825), εις προμηθείας και λοιπά έξοδα συνομολογήσεως του δανείου…».

Δεύτερο δάνειο

Αφού βρέθηκε τρόπος και η κυβέρνηση πήρε το πρώτο δάνειο, άνοιξε ο δρόμος και για δεύτερο. Έτσι στις 31.7.1824 το Βουλευτικό ψήφισε τη σύναψη δανείου 15 εκατομ. ταλλήρων και το Εκτελεστικό στις 14.8.1824 κάλεσε τους Ι. Ορλάνδο, Ι. Ζαΐμη και Α. Λουριώτη να διαπραγματευτούν το δάνειο αυτό όπου και όπως μπορούσαν.

Έγινε διαπραγμάτευση στο Παρίσι και στο Λονδίνο. Το δάνειο στο Λονδίνο ήταν ονομαστικού κεφαλαίου 2 εκατομ. Λ. Σ. διηρεμένο σε 200.000 ομολογίες 100 Λ. εκάστη, οι οποίες είχαν εκδοθεί στο 55,5 της ονομαστικής τους αξίας και απέφεραν 1.100.000 Λ. καθαρά. Το συμβόλαιο υπεγράφη στις 7.2.1825 και από τους εκδότες του δανείου κρατήθηκαν 284.000 Λ.Σ. (Για τόκους των 2 πρώτων ετών 200.000, για χρεωλύσιο ενός έτους 20.000, για προμήθεια πληρωμής τόκων 4.000, για διάφορα έξοδα μεσητείας, συνομολογήσεως κ.λ. 60.000 – Οι Times της 5ης Σεπτ. 1826 έλεγαν: «Οι κ.κ. Ρικάρδοι ενεθυλάκωσαν 64.000 Λ.»). Άρα εκκαθαρίστηκαν μόνο 816.000 Λίρες. Ο Ηλ. Λιακόπουλος (Κώδιξ... σ. 6) για το δάνειο αυτό αναφέρει και τα εξής: «...Αλλ' εξ' αυτού περιήλθον εις την διάθεσιν της Ελληνικής Κυβερνήσεως μόνον 600.000 λ. στ. αι δε λοιπαί 1.400.000 λ. σ. διετέθησαν περίπου ως και αι 520.000 του προηγουμένου δανείου...».

Η επιτυχής αυτή έκδοση κατέληξε σε τραγωδία. Οι Έλληνες αντιπρόσωποι, αφού μπόρεσαν χωρίς την παρέμβαση του Ελληνικού Κομιτάτου να συνάψουν το δάνειο, απέφυγαν τον έλεγχο αυτού και την κηδεμονία του κομιτάτου και δεν μπόρεσαν να κρατήσουν την ανεξαρτησία τους. Ευρισκόμενοι σε τόπο όπου αγνοούσαν τα πάντα, ζήτησαν αρωγή, με πρώτους πρόθυμους να την παράσχουν εκείνους που εξέδωσαν τα δάνεια, οι οποίοι ήσαν οι Ρικάρδοι και οι φίλοι τους Ellice, Hobhouse και Burdett που χαρακτηρίστηκαν τετραρχία και μεταβλήθηκαν σε πανίσχυρους κηδεμόνες διαχειριζόμενοι το δάνειο κατά βούλησιν χωρίς καν να συμβουλεύονται τους Έλληνες αντιπροσώπους. Άρχισαν αφειδώς να παραγγέλνουν σε ναυπηγεία, να προσλαμβάνουν ναυάρχους και στρατηγούς, να εξαγοράζουν ελληνικά ομόλογα στο χρηματιστήριο κ.λ. χωρίς να στείλουν στην Ελλάδα ούτε χρήματα αλλά ούτε και τα παραγγελθέντα πλοία για τα οποία είχε οριστεί ημερομηνία παράδοσης αλλά δεν είχε οριστεί ποινική ρήτρα και έτσι οι Αμερικανοί κατασκευαστές αλλά και ο με τον Μεχμέτ Αλή σχετιζόμενος, να μην παραδώσουν έγκαιρα τα πλοία.

Οι αγγλικές εφημερίδες έγραψαν ότι κατά τη χρήση των δανείων διαπράχθηκαν όργια. Η κακή διαχείριση του δανείου αυτού στο Λονδίνο, είχε φέρει την Ελλάδα στα πρόθυρα της καταστροφής. Οι φιλέλληνες του Λονδίνου ζητούσαν λογοδοσία της χρήσης του δανείου. Οργάνωσαν συλλαλητήριο ομολογιούχων στις 3.9.1926. Η αγγλική εφημερίδα Χρόνος αναφέρει: «Το Ελληνικόν δάνειον υπέστη την τύχην του ανδρός, όστις μεταβαίνων από Ιερουσαλήμ εις Ιεριχώ έπεσεν είς χείρας ληστών, δεν εύρεν όμως τον καλόν Σαμαρείτην...Η Ελλάς απώλεσε πάντα τα πλεονεκτήματα, όσα εκ του δανείου προσεδόκα. Η ελληνική υπόθεσις προεδόθη,

και προεδόθη εν Αγγλία. Θα εθριάμβευε σήμερον άνευ της Αγγλίας και του Αγγλικού χρηματιστηρίου».
Αξιοσημείωτο είναι ότι, από τα πέντε παραγγελθέντα στην Αγγλία ατμοκίνητα πλοία: το ένα η «Επιχείρησις» απέπλευσε από το Λονδίνο αλλά θα βυθιζόταν λόγω εσφαλμένης κατασκευής αν δεν ερυμουλκείτο από Αγγλικό πολεμικό στο Πλύμουθ όπου τους επόμενους δύο μήνες επισκευάστηκε και μπόρεσε τελικά να αποπλεύσει και αφού έφτασε στην Ελλάδα τον Σεπτ. του 1828 έμεινε άχρηστο. Το δεύτερο από τα μεγάλα πλοία ο «Ακαταμάχητος» κάηκε στον Τάμεση κατά τις δοκιμές. Από τα υπόλοιπα μικρότερα, ο «Ερμής» έφτασε τελικά στην Ελλάδα «κατόπιν εορτής» αφού του άλλαξαν μηχανή, ενώ τα δύο άλλα σάπισαν στο Λονδίνο. Από τα 8 πλοία που παραγγέλθηκαν στην Αμερική, οι με ημιτελείς δύο φρεγάτες δεν αποπερατούντο λόγω απαιτήσεων των κατασκευαστών και άλλων, πέραν των συμφωνηθέντων, χρημάτων και με την μεσολάβηση του αποσταλέντος Χίου εμπόρου Κοντόσταυλου και του προέδρου των ΗΠΑ Adams η Αμερικανική Κυβέρνηση προθυμοποιήθηκε να αγοράσει την μία εξ’ αυτών αλλά σε χαμηλή τιμή (250.000 δολλ.), ώστε να αποπερατωθεί με τα χρήματα αυτά η άλλη. Αυτό δεν εδέχθη ο Κοντόσταυλος και προσέφυγε σε αιρετοκρισία η οποία υποβίβασε το ποσό των απαιτήσεων των κατασκευαστών από 396.000 σε 156,8 χιλ. δολλ. Απόφαση που ήταν επιζήμια και άδικη Και έτσι σύμφωνα με το δικηγόρο της Ελλάδος ο πρόεδρος των αιρετοκριτών (όστις ζήτησε προακαταβολικά να δοθεί στους προέδρους και σ’ αυτόν, το ποσό των 4.500 δολλ.) έκανε το παν για να καταστρέψει την Ελλάδα και να ατιμάσει την Αμερική. Έτσι η μία φρεγάτα «Ελλάς» απέπλευσε και έφτασε στο Ναύπλιο μετά από πενήντα ημέρες. Τα άλλα πλοία δεν κατασκευάστηκαν ποτέ. Τα έξοδα ταξιδιού και διαμονής επί τριετία στην Ευρώπη των διαφόρων επιτρόπων, η πληρωμή διαφόρων ζημιών, μεσιτειών, εξαγοράς ομολογιών κ. λ., τα μεγάλα ποσά για αγορά στόλου που δεν έφτασε, είτε έφτασε άκαιρα στη χώρα και τα τυφλά πάθη στην Ελλάδα, κατάπιαν και εξαφάνισαν το δάνειο και μαζί με αυτό και τα προσδοκώμενα οφέλη εξ’ αυτού.

Δάνειο του 1825

Στις 24.12.1825 αποφασίστηκε η σύναψη νέου δανείου ενός εκατομμ. διστήλων Ισπανικών, με υποθήκη παντός είδους εθνικών κτημάτων σε οποιοδήποτε μέρος της ελληνικής επικράτειας. Η διάρκεια ορίστηκε στα 6 έτη, ο τόκος σε 8%.
Στις 7.4.1826 ανατέθηκε σε πατριωτική επιτροπή αποτελούμενη από τους Δ. Ρώμα, Δ. Στεφάνου και Κ. Δραγώνα εξεύρεση δανείου 100.000 ταλλήρων ισπανικών για βοήθεια του Μεσολογγίου και κινητοποίηση του στόλου, αλλά παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της επιτροπής, δεν επιτεύχθηκε κάτι.

Σχετικά με τα δάνεια αυτά (του 1824-1825) είχαν εγερθεί τα εξής ερωτηματικά:

α) Αν ήταν δίκαιο να πληρώσει το ελληνικό υπό σύσταση κράτος, μη αναγνωρισμένο από ξένες κυβερνήσεις, χρέη του, αλλά και εν τέλει χρέη επαρχιών του, που ενώ συμμετείχαν στην Επανάσταση, ήσαν ακόμα υπό τον Τουρκικό ζυγό (Κρήτη, Χίος, Ήπειρος, Θεσσαλία, Μακεδονία κ.λ.). Οι αξιώσεις βέβαια υπήρχαν αν και νομικά δεν έστεκαν γιατί είχαν δοθεί εγγυήσεις στους δανειστές όλα τα εθνικά κτήματα όλων των Ελλήνων, ωσάν να ήσαν αλληλένδετα υπεύθυνοι.
β) Αν οι δανειστές του 1824 και 1825 έπρεπε να θεωρηθούν ή όχι κερδοσκόποι.
γ) Αν η Ελλάδα έπρεπε να αποκλειστεί από τα χρηματιστήρια της Δύσης και να χάσει την πιστοληπτική της δυνατότητα.
Η Ελλάδα ουδέποτε «εκμεταλλεύτηκε» αυτές τις αμφιβολίες. Αντίθετα ζήτησε συμβιβασμό. Αυτός αναβλήθηκε για μακρό χρονικό διάστημα. Μετά από νέες διαπραγματεύσεις από το 1866-1872 και επανάληψη αυτών, το 1878 κατέληξαν σε συμφωνία απόσβεσης των δανείου σε 33 χρόνια.
Πολλοί, αργότερα, θεώρησαν ευτυχή την μη σύναψη όποιων δανείων αποφασίστηκαν αλλά δεν συνήφθησαν.

Δάνειο 1827
Στις 8.4.1827 η Εθνική Συνέλευση της Τροιζήνος εψήφισε σύναψη δανείου πέντε εκατομμ. Διστήλων παραγματικών, του οποίου η διαπραγμάτευση ανατέθηκε στον Κυβερνήτη.

Δάνειο 1832-33 (Δάνειο εξήντα εκατομμυρίων)

Στις 1.5.1833 μεταξύ του τότε αντιπροσώπου της Ελλάδος στο Παρίσι Σούτσου και των κ. Ρόσχιδλ, υπεγράφη σύμβαση σύναψης δανείου του οποίου ο τόκος ορίστηκε σε 5% το δε χρεολύσιο σε 1% και ο χρόνος απόσβεσής του τα 36 έτη. Οι τραπεζίτες που ανέλαβαν το δάνειο, το αγόρασαν προς 94% με μεσιτικά δικαιώματα 2%. Τα δάνειο θα εκδιδόταν σε τρεις σειρές των είκοσι εκατομμυρίων, εκ των οποίων οι δύο πρώτες εκδόθηκαν σύντομα ενώ η τρίτη προσέκρουσε σε αντιπάθειες των Ρώσσων προς τον αγγλίζοντα Άρμπανσμπέργ και εκδόθηκε αργότερα, με τον όρο να γίνουν οικονομίες στον προϋπολογισμό της Ελλάδος. Για ασφάλεια του δανείου ορίστηκαν οι πρόσοδοι του κράτους.
Το δάνειο των 60.000.000 φρ. (πραγματικο 57.239.040) κανονίστηκε μεταξύ των Δυνάμεων και της Βαυαρίας και όχι μεταξύ των Δυνάμεων και της Ελλάδος και μάλιστα χωρίς να ερωτηθεί ο Ελληνικός λαός.
Το δάνειο εκδόθηκε για να κατασκευαστούν δρόμοι, για να αναπτυχθεί η γεωργία, να ιδρυθούν Τράπεζες, να οργανωθεί ο στρατός, να εδραιωθεί η ασφάλεια κ.λ. αλλά τα πράγματα πήραν άλλη τροπή.
Πού πήγε το δάνειο αυτό;
α) 3.835.473 φρ. ζημία επί του ονομαστικού κεφαλαίου από την έκδοση ομολογιών

προς 94%.
β) 1.186,288 ζημία από προεξόφληση στους πληρώνοντας μετρητοίς δανειστές.
γ) Μεσιτεία 2% 1.964.252. Σύνολο: 6.986.013 φρ.
δ) Από το εναπομείναν καθαρό κεφάλαιο 56.948,546 ποσό 33.080,795 δόθηκε για τοκοχρεολύσια μέχρι 31.12.1843. Από τα υπόλοιπα 23.867.751 που πήραν στα χέρια τους οι Έλληνες:
ε) 12.531.174 δόθηκαν στους Τούρκους για εξαγορά της Φθιώτιδος. στ) 2.238.559 πληρώθηκαν για διάφορες προγενέστερες της συστάσεως του βασιλείου, υποχρεώσεις.
ζ) 9.098.017 φρ. πληρώθηκαν σε διάφορες υποχρεώσεις της Αντιβασιλείας και του στρατού (κυρίως του εκ 3.500 ανδρών αποτελουμένου) που ουδόλως ωφέλησαν τη χώρα. Αυτά τα ποσά αθροιζόμενα κάνουν 63.934.558. Άρα ποια η ωφέλεια της Ελλάδος;
Στη συνέχεια λόγω οικονομικής αδυναμίας της Ελλάδος έγινε αναστολή πληρωμής παντός τόκου και χρεολυσίου.
Ακολούθησαν διαπραγματεύσεις δύο περιόδων. Περιόδου (1843-1856) κατά την οποία η Ελληνική κυβέρνηση περιορίστηκε σε υποσχέσεις, χωρίς να πληρώνει και χωρίς να επιδιώξει λογικό συμβιβασμό, ώσπου οι Δυνάμεις της επέβαλαν όρους που αυτές θεωρούσαν δίκαιους, και περιόδου (1856-1864) κατά την οποία οι Δυνάμεις απεφάσισαν να λύσουν το πρόβλημα και συνεστήθη επιτροπή τριμελής στην Αθήνα η οποία θα μελετούσε τα οικονομικά της Ελλάδος και θα όριζε πόσο ποσό μπορούσε να καταβάλλει η χώρα για εξυπηρέτηση του δανείου. Η επιτροπή αυτή καθιέρωσε την υποχρέωση εξυπηρέτησης του δανείου και όρισε συνεισφορά 900.000 φρ. με πρόταση να αυξηθεί αν τα έσοδα αυξάνονταν. Η Ελληνική κυβέρνηση υπέκυψε και δέχθηκε τους όρους. Το ποσό των 900.000 φράγκων όμως δεν πληρώθηκε επί της Βαυαρικής μοναρχίας και παρεδόθη η εκκρεμότητα στην μεταπολίτευση.

Έτσι τον Ιανουάριο του 1864 η Ελληνική κυβέρνηση ζήτησε από τις τρεις προστάτιδες Δυνάμεις α) την αναβολή πληρωμής των τόκων των ετών 1861, 62 και 63. β) την επί πέντε έτη παράταση της σύμβασης του 1859 για την πληρωμή των 900.000 φρ. κατ’ έτος και γ)το δικάιωμα για την Ελλην. Κυβέρνηση να διαθέσει μέρος των εισοδημάτων της στην πληρωμή άλλων χρεών της Επανάστασης π.χ. ομολογιούχους του Μέρλιν. Οι τρεις δυνάμεις δέχτηκαν μόνο τα δύο πρώτα από αυτά τα αιτήματα και απαίτησαν καθιέρωση κλάδου των εσόδων της χώρας για την αποκλειστική εξυπηρέτηση της συμφωνηθείσας ετήσιας δόσης. Η Ελλάδα θα αφιέρωνε τα έσοδα του τελωνείου Σύρου για το σκοπό αυτό. Έτσι έληξε μία περίοδος 22 ετών διαπραγμάτευσης. Βέβαια έμεινε μια απορία, αφού δεν υπήρξε σύμβαση περί αυτών, τι θα εξοφλείτο με τις 900.000, τόκοι ή και χρεολυσία; Η τότε κυβέρνηση δεν απαντούσε με σαφήνεια ίσως λόγω μυστικού

υπομνήματος που είχε υπογράψει το 1859, οι όροι του οποίου δεν έγιναν γνωστοί.

Δάνειο 1853.
Με τον Ν. ΣΝΒ΄/14.10.1853 επετράπη η συνομολόγηση δανείου μέχρι 5.000.000 δρχ. με τόκο μέχρι 6%.
Δάνειο 1854.
Με το Β.Δ. 14/3/1854 συνομολογήθηκε ανοιχτός λογ/σμός με την Εθνική Τράπεζα για ποσό μέχρι 1.000.000 δρ. οοποίος έκλεισε στις 31.12.1858.
Δάνειο 1860.
Με το Β.Δ. 19/7/1860 δανείστηκε το Δημόσιο 820.000 δρχ.
Δάνειο 1862.
Με το Β.Δ. 9.2.1862 συνωμολογήθη μετά της Εθν. Τραπέζης δάνειο επ' ανοικτώ λογαριασμώ μέχρι 2.000.000 δρχ.
Με το ψήφισμα της 21 9βρίου 1862 επετράπη η έκδοση ομολογιών μέχρι του ποσού των 6.000.000 δρχ.
Δάνειο 1863.
Με το ψήφισμα ΛΔ΄/ 4.5.1863 επιτρέπεται στην Τράπεζα να δανείσει το Υπουργ. Οικονομικών 1.000.000δρχ. με ετήσιο τόκο 6%. Για εξασφάλιση του δανείου παραχωρείται στην Τράπεζα ολόκληρη η εκ της σμύριδος πρόσοδος του Δημοσίου.
Δάνεια 1865.
Με το Β.Δ. 12.3.1865 συνωμολογήθη μετά της Ιον. Τραπέζης δάνειο επ' ανοικτώ λογαριασμώ μέχρι 1.000.000 δρχ.
Με το Β.Δ. 4.3.1865 συνωμολογήθη δάνειο 400.000 δρχ. όπερ απεδόθη κατά το Β. Δ. 28.9.1865.
Δάνειο 1866.
Με τον Ν. ΡΜ΄/ 5.1.1866 επετράπη στην Κυβέρνηση να συνομολογήσει δάνειο μέχρι 15.000.000 δρχ. με τόκο μέχρι 8%. Για διασφάλιση του δανείου οριζόταν ποσοστό επί των εισπράξεων των Τελωνείων.
Δάνειο 1867.
Με τον Ν. ΣΖ΄/ 12.4.1867 επετράπη στην Κυβέρνηση να συνομολογήσει δάνειο μέχρι 25.000.000 φρ. με τόκο μέχρι 8%. Για διασφάλιση του δανείου οριζόταν ολόκληρη η πρόσοδος από τα τελωνεία Πατρών, Πειραιώς και Αθηνών.
Δάνειο 1868.
Με τον Ν. ΣΖΗ΄/ 10.12.1868 επετράπη στην Κυβέρνηση να συνομολογήσει δάνειο μέχρι 100.000.000 δρχ.
Δάνειο 1869.
Με τον Ν. ΤΙΘ΄/ 29.7.1869 επετράπη στην Κυβέρνηση να συνομολογήσει δάνειο εσωτερικό ή εξωτερικό μέχρι 9.000.000 φρ. με τόκο μέχρι 9,5%. Για διασφάλιση του δανείου οριζόταν η πρόσοδος από τελωνεία (Ζακύνθου, Καλαμών, Κατακώλου).

Συνομολογήθη μετά της Εθν.Τραπέζης.

Δάνειο 1871.

Με τον Ν. ΥΓ΄/ 29.5.1871 επετράπη στην Κυβέρνηση να συνομολογήσει δάνειο μέχρι 4.000.000 φρ. (ή 4.480.000 δρχ.) με τόκο μέχρι 8% με τους ίδιους όρους του δανείου των 25 εκατομμ.του 1867.

Δάνειο 1874.

Με τον Ν. ΦΕ΄/ 30.9.1874 επετράπη στην Κυβέρνηση να συνομολογήσει δάνειο μέχρι 26.000.000 φρ. με τόκο μέχρι 6%. Για διασφάλιση του δανείου οριζόταν ολόκληρη η πρόσοδος από τελωνεία.

Δάνειο 1876. (Β.Δ. 18.5.1876).

Με το ΦΟΣΤ΄/4.1.1876 επιτρέπεται η συνωμολόγηση μετά της Εθν. Τραπέζης δάνειο επ' ανοικτώ λογαριασμώ μέχρι 500.000 δρχ. με τόκο 8% και εκχώρηση της προσόδου της σμύριδος και των περισευμάτων των τελωνειακών εισπράξεων των τελωνείων Ζακύνθου.

Με τον Ν. ΦΠΓ΄/ 17.12.1876 επετράπη στην Κυβέρνηση να συνομολογήσει δάνειο μέχρι 10.000.000 δρ. με τόκο μέχρι 8%. Για διασφάλιση του δανείου οριζόταν ολόκληρη η πρόσοδος από το τελωνείο Ζακύνθου.

Με το Β.Δ./ 21.12.1876 επετράπη στην Κυβέρνηση να συνομολογήσει δάνειο μέχρι 10.000.000 δρ. με τόκο ομολογιών μέχρι 8%.

Δάνειο 1877.

Με τον Ν. ΧΚΖ΄/ 27.6.1877 επετράπη στην Κυβέρνηση να συνομολογήσει δάνειο 20.000.000 δρ. με τόκο μέχρι 9%.

Σύμφωνα με δημοσιεύματα: στις 31.12.1878 η Ελλάδα χρωστούσε: Δάνειο 1824...800.000 Λ. Δάνειο 1825...2.000.000 Λ. Σύνολο 2.800.000 Λ . συν, α) καθυστερούμενα τοκομερίδια δανείου 1824 (1826-1844)...700.000 Λ. β) καθυστερούμενα τοκομερίδια δανείου 1824 (1844-1878)...1.380.000 Λ. γ) καθυστερούμενα τοκομερίδια δανείου 1825 (1827-1846)...1.900.000 Λ. δ) καθυστερούμενα τοκομερίδια δανείου 1825 (1846-1878)...3.250.000 Λ. Δηλ. Σύνολο 10.030.000 Λ.

Μετά την τακτοποίηση αυτών των δανείων δια συμβιβασμού, άρχισε το έτος 1879 η περίοδος του εξωτερικού δανεισμού της χώρας.

Δάνειο 1879.

Με το νόμο της 3ης Ιανουαρ. 1879 επετράπη η έκδοση δανείου 60 εκατομ. φράγκων, μέρος του οποίου θα διετίθετο για την άρση της αναγκαστικής κυκλοφορίας γραμματίων των τραπεζών Εθνικής και Ιονικής, άλλο μέρος αυτού (8 εκατομ.) για την εθνική οδοποιία και το υπόλοιπο για άλλες ανάγκες του κράτους. Το δάνειο πραγματοποιήθηκε μεταξύ της Ελλην. Κυβέρνησης και των «Gomptori

d’Escompte de Paris. Α. Συγγρού και Γ. Κορωνιού και εδόθη σαν εγγύηση η πρόσοδος εκ του χαρτοσήμου που θα εισέπραττε η Εθνική Τράπεζα από τα Ταμεία και θα έδινε στην προεξοφλητική Τράπεζα του Παρισιού. Ο σκοπός του δανείου αυτού (άρση αναγκαστικής κυκλοφορίας) δεν επετεύχθη λόγω πολιτικών περιστάσεων που προέκυψαν και κατέληξαν στην προσάρτηση της Θεσσαλίας και της Ηπείρου μέχρι του Αράχθου. Οι προσπάθειες όμως εξακολούθησαν και το επόμενο έτος, αλλά τα χρήματα είχαν διατεθεί αλλού και η αναζήτηση νέου δανείου στο εξωτερικό ήταν πολύ δύσκολη και έτσι συνομολογήθηκε δάνειο λαχειοφόρο 60 εκατομ. πραγματικού κεφαλαίου (ονομαστικού 72.716.400) μεταξύ της Εθνικής Τραπέζης και αντιπροσώπου ξένων κεφαλαιούχων στην Ελλάδα μεταξύ των οποίων ήταν και η Γαλλοαιγυπτιακή τράπεζα. Το επιτόκιο ήταν 6%, το χρεωλύσιο ½% κατ’έτος και η περίοδος εξόφλησης 44 έτη. Η κυβέρνηση όμως άλλαξε και η νέα κυβέρνηση με νόμο στις 18.4.1880 προκάλεσε συνομολόγηση δανείου 21 εκατομ. φράγκων για άρση της αναγκαστικής κυκλοφορίας των παραπάνω αναφερομένων τραπεζογραμματίων. Πάλι ο σκοπός δεν επετεύχθη και η τράπεζα διέθεσε το δάνειο: για να ικανοποιήσει τις πολλές αιτήσεις ιδιωτών για χορήγηση δανείου, σε ανάγκες συγκοινωνίας και άλλες παραγωγικές χρήσεις, όπως στη συνέλευση των μετόχων ανακοίνωσε. Με νέο νόμο (8 και 26/10/1880) συνομολογήθηκε μετά της Εθν. Τραπέζης νέο δάνειο 62 εκατομ. παλαιών δραχμών, δόθηκε παράταση στην αναγκαστική κυκλοφορία των τραπεζογραμματίων και ακυρώθηκε η σύμβαση από 3.5.1880 περί δανείου 21 εκατομ. καθώς και η άρση της αναγκαστικής κυκλοφορίας. Η αναγκαστική κυκλοφορία τελικά ήρθη στις 31.12.1884.

Δάνειο 1880.

Με το Ν. ΩΙΓ΄/18.4.1880 επετράπη στην Κυβέρνηση να συνομολογήσει δάνειο 21.000.000 φρ. με τόκο μέχρι 6% και χρεωλύσιο 0,5%. Για διασφάλιση του δανείου οριζόταν να παραχωρείται το υπόλοιπο της προσόδου του χαρτοσήμου. Η Ελληνική Κυβέρνηση συνομολόγησε νέο εξωτερικό δάνειο 120 εκατομ. φράγκων με επιτόκιο 5% και με σύμβαση στις 16.12.1880 (Ν. ΩΠΖ΄/30.12.1880).

Δάνειο 1881.

Με τον Ν. ΩΞΖ΄/2.12.1880 επεβλήθη στην Εθν. Τράπεζα η παροχή δανείου μέχρι 10.000.000 παλ. Δρχ. προς7%.

Χρέος προς την Βαυαρία 2.600.000 φρ. κατεβλήθη και εξοφλήθη κάθε απαίτησή τους από την Ελλάδα. Η Ελλάδα είχε δανειστεί από τη Βαυαρία διαδοχικά από το 1835-1842 4.658.186 δρχ. προς4% και εξόφλησε 2.809.077. Το 1880 με το Ν. ΩΠΓ΄ /23.12.1880, κανονίστηκαν οριστικά οι υποχρεώσεις της για αυτά τα δάνεια με την αναγνώριση καταβολής του ποσού των 2.600.000 φρ.

Δάνειο 1884.

Με τον Ν. ΑΡΚΗ΄/4.1.1884 επετράπη η συνομολόγηση δανείου μέχρι 170.000.000

φρ. με σκοπό την άρση της αναγκαστικής κυκλοφορίας αλλά και για στρατιωτικές και ναυτικές ανάγκες και προς κατασκευή σιδηροδρόμων.

Δάνειο 1885.

Με τον Ν. ΑΣΟΣΤ΄/4/9βρίου/1885 και για έκτακτες ανάγκες της χώρας (ανάπτυξη στρατιωτικών και ναυτικών δυνάμεων), επετράπη στην Κυβέρνηση η έκδοσις δανείου μέχρι 30 εκατ. Δρχ. άνευ τόκου δι ομολογιών. Είχαν ψηφιστεί και άλλοι σχετικοί νόμοι (ΑΣΟΓ΄/ 4.11.1885, Β.Δ. 20.9.1885, Β.Δ. 23.9.1885), αλλά και (ΑΣΟΔ΄/ 4.11.1885, Β.Δ. 21/9/1885, ΑΣΟΕ΄/ 4.11.1885, Ν. ΑΤΘ΄/30.9βρίου.1885).

Δάνειο 1886.

Με το Β. Δ./ 29.3.1886 επιτρέπεται η συνωμολόγηση μετά της Εθν. Τραπέζης δάνειο επ’ ανοικτώ λογαριασμώ μέχρι 1.000.000 δρχ. με τόκο 8% και εκχώρηση της προσόδου της σμύριδος και των περισευμάτων των τελωνειακών εισπράξεων των τελωνείων Αθηνών, Πειραιώς, Πατρών, Καλαμών, Κατακώλου και Κεφαλληνίας. Επίσης με το Ν. ΑΤΝΕ΄/ 4.4.1886 περί αδείας συνομολογήσεως δανείου 25.000.000 δρχ., Β.Δ. 15.4.1886 περί εγκρίσεως συμβ. χορήγησης υπό της Εθν. Τραπέζης δανείου 15.000.000, Β.Δ. 29.7.1886 περί εγκρίσεως συμβ. χορήγησης υπό της Εθν. Τραπέζης δανείου 10.000.000.

Δάνειο 1887.

Με τον Ν. ΑΥΟΔ΄/ 28.4.1887 επετράπη στον υπουργό των Οικονομικών να εκδώσει ή συνομολογήσει δάνειο μέχρι 150.000.000 με τόκο μέχρι 4%. Για διασφάλιση του δανείου οριζόταν η παραχώρηση υπεγγύων προσόδων καθώς και οι πρόσοδοι από το σιγαρόχαρτο και τη σμύριδα Νάξου.

(Ν. ΑΥ΄/21.3.1887, περί ομολογιών του εκ παλαιών δρχ. 6.000.000 δανείου) και (Β.Δ. 25.6.1887, περί μετατροπής των ομολογιών του δανείου των 6.000.000 δρχ.). Επίσης (Β. Δ. της 8 8βρίου 1887, περί των ομολογιών του δανείου των 6.000.000 δρχ.).

Με τον Ν. ΑΦΞΣΤ΄/1.12.1887 εγκρίθηκε η χορήγηση δανείου 15.000.000 στο Ελλην. Δημόσιο από την Εθν.τράπεζα.

Με το Ν. ΑΦΠΕ΄/ 14.12.1887 επιτρέπεται η έκδοση ή συνομολόγηση δανείου μέχρι 24.000.000 δρχ. (950.496 λ. σ.) για την κατασκευή του σιδηροδρόμου Μύλων Ναυπλίου – Καλαμών και την αποζημίωση δικαιούχων. Για την εγγύηση αυτού θα χρησιμοποιηθούν οι πρόσοδοι του ιδίου του σιδηροδρόμου.

Με το Ν. ΑΦΠζ΄/ 14.12.1887 εγκρίνεται η σύμβαση κατασκευής σιδηροδρομικής γραμμής από Μεσολογγίου δι Αιτωλικού εις Αγρίνιο και η εκμετάλευση αυτής για 99 έτη από τους αναδόχους.

Δάνειο 1889.

Με το Β.Δ. 14.2.1889 εγκρίθηκε συνομολογούμενο δάνειο του κράτους ονομ. κεφαλαίου 1.200.000 λ. ή φρ. 30.000.000 με 4% τόκο και η μεταβίβαση των ομολογιών αυτού στον Δ. Μ. Κατινάκη αντί 817.500 λ.

Με το Ν. ΑΨΜΕ΄/7.4.1889 επετράπη η συνομολόγηση δανείου 60 εκατομ. φράγκων για την κατασκευή του Σιδηροδρόμου από Πειραιά μέχρι Λάρισσα, με υποθήκη τον ίδιο το σιδηρόδρόμο. Η έκδοση του δανείου αυτού απέτυχε.
Με το Β.Δ./ 6.5.1889, συνομολογήθηκε δάνειο 125.000.000 φρ. ή 5.000.000 λ. σ. προς 4% ετησίως για την εξόφληση υπολοίπων δανείων προηγουμένων ετών.

Μετά το 1890 έκλεισε (θεωρητικά) η περίοδος των εξωτερικών δανείων του κράτους, η πηγή αυτή σταμάτησε και οι υποχρεώσεις του κράτους προς τους εξωτερικούς δανειστές δεν πληρωνόντουσαν με δάνεια πλέον αλλά «εκ των πενιχρών λειψάνων του μεταλλικού αυτής [της χώρας] αποταμιεύματος».
Το 1893, μετά την αποτυχημένη προσπάθεια για εξωτερικό δανεισμό της χώρας και στερούμενη η κυβέρνηση πόρων για να πληρωθούν εξωτερικά δάνεια συναφθέντα στο παρελθόν, αρχικά η κυβέρνηση προέβη στην έκδοση δανείου κεφαλαιοποιήσεως ούτως ώστε δια των ομολογιών αυτού να εξοφλεί τα τοκομερίδια των δανείων σε χρυσό, μέτρο το οποίο η νομοθετική εξουσία ακύρωσε, και στη συνέχεια με νόμο (20.12.1893) ανεστάλησαν τα τοκοχρεωλύσια και περιορίστηκε σε 30/100 του τοκομεριδίου η υπηρεσία των εξωτερικών δανείων σε χρυσό.
Έγινε στις αρχές του έτους 1893 νέα προσπάθεια για σύναψη δανείου από το εξωτερικό αλλά ματαιώθηκε η υπογραφή συμβάσεως γιατί οι δανειστές απαιτούσαν εγγυήσεις ελέγχου επί των οικονομικών του κράτους. Η κυβέρνηση αυτή παραιτήθηκε και απεχώρησε από την εξουσία [Ήταν η κυβέρνηση Χαρ. Τρικούπη]. Η επόμενη κυβέρνηση [Ήταν η κυβέρνηση Σωτ. Σωτηροπούλου] εξέδωσε δάνειο κεφαλαιοποιήσεως (Β.Δ./ 30.5.1893) 100 εκατομ. φράγκων. Το δάνειο αυτό τελικά ακυρώθηκε. Ανεξάρτητα της ακύρωσης, μεταξύ των όρων ήταν, να τεθούν στην εξυπηρέτηση του δανείου: Ο έγγειος φόρος της σταφίδας, των σύκων και των κουκουλίων. Ο φόρος και το δικαίωμα της επικαρπίας επί βαλανιδίων και κικιδίων. Ο φόρος των μερισμάτων των Ανων. Εταιρειών. Ο φόρος και τα δικαιώματα των ορυχείων και μεταλλείων. Το δικάιωμα από τις προσόδους των σκωριών του Λαυρίου. Τα 3/5 του εξαγωγικού τέλους επί του ελαίου και της σταφίδας της Επτανήσου. Τα τέλη των εισιτηρίων για το εξωτερικό των ατμοπλοίων. Τα εις χρυσόν εισπραττόμενα προξενικά τέλη. Τα τέλη αγκυροβολίας.

Με νόμους 9 και 10 Δεκεμβρ. 1893, μεταξύ άλλων, και για λόγους δημοσίου συμφέροντος, επετράπη στην κυβέρνηση να διαπραγματευθεί τα εις χρυσό δάνεια των ετών 1881, 1884, 1887, 1889 και 1890 για τους τόκους αυτών (ελάττωση), τα χρεολύσια και τις εγγυήσεις. Δεν γινόταν καμιά καταβολή χρεολυσιών των δανείων αυτών, παρά μόνο, προσωρινά, το 30% των εκάστοτε τοκομεριδίων στους ομολογιούχους. Όλα τα έσοδα του κράτους από φόρους, τέλη, δικαιώματα κ. λ., θα έμπαιναν στα δημόσια ταμεία.

«Ατυχώς λήγοντος του έτους οι διαπραγματεύσεις αύται εναυάγησαν εκ τε της δεινής αντιδράσεως των γερμανών ομολογιούχων και εκ της επιμονής της Ελληνικής Κυβερνήσεως, όπως μη παράσχει τοις δανεισταίς συμμμετοχήν εις τα πλεονάσματα των υπεγγύων εισπράξεων, ην έκρινεν ως συνεπαγομένην εμμέσως έλεγχον επί των οικονομικών του Κράτους. Εκ της αποτυχίας δε ταύτης των περί συμβιβασμού διαπραγματεύσεων εκορυφώθη η εκ της κρίσεως των σταφίδων και της υπερτιμήσεως του συναλλάγματος δεινή δυσπαραγία».
Κατά το επόμενο έτος 1895 συνεχίστηκαν οι διαπραγματεύσεις της Ελλην. Κυβέρνησης με τους ομολογιούχους. Η Κυβέρνηση ψήφισε το νόμο της 24.6.1895 με βάση τον οποίο: 1. Ιδρύθηκε Υπηρεσία δημοσίου χρέους. 2. Σε αυτήν ανατέθηκε η μέριμνα για τη διάθεση των πιστώσεων του προϋπολογισμού σχετικά με το χρέος και η ευθύνη για την έγκαιρη και ακέραιη εκπλήρωση των υποχρεώσεων του κράτους για δάνεια, καθώς και ο έλεγχος των πληρωμών. 3. Η απόσβεση του Δημοσίου χρέους. 4. Η λογοδοσία της διαχείρισης των Τραπεζών, τραπεζιτών ή άλλων οιωνδήποτε, οι οποίοι κατ’ εντολή του Υπουργού των Οικονομικών ενήργησαν στο παρελθόν πληρωμές τόκων ή χρεολυσιών δανείων κ.λ. Την υπηρεσία αυτή διοικούσε Συμβούλιο αποτελούμενο από τον Υπουργό Οικονομικών ως πρόεδρο, απόν τον πρόεδρο του Αρείου Πάγου, από τον πρόεδρο του Ελεγκτ. Συνεδρίου, από τον Διοικητή της Εθν. Τραπέζης και από τους διευθυντές των τραπεζών Ηπειροθεσσαλίας και Ιονικής.

1897: Η λύση του Κρητικού ζητήματος ήταν προσωρινή, αφού οι Τούρκοι το 1897 έκαψαν τα Χανιά, άρχισε πόλεμος με σφαγές και καταστροφές και η Ελλάδα επενέβη με αποστολή στόλου και στρατού στην Κρήτη. Οι Οθωμανοί κήρυξαν τον πόλεμο στην Ελλάδα, κατελήφθη η Θεσσαλία και οι Τούρκοι προέλασαν μέχρι τη Λαμία. Έτσι επενέβησαν οι Ευρωπαϊκές δυνάμεις και υπεγράφη σύμφωνο ειρήνης μεταξύ αυτών και της Τουρκίας στις 6/18.9.1899 με όρους που αναγκαστικά έγιναν αποδεκτοί και από την Ελλάδα. Αυτά τα γεγονότα είχαν και οικονομικές επιπτώσεις για τη χώρα. Το 1897 και μετά η χώρα είχε παραλύσει, οι πιστώσεις είχαν περιοριστεί, η επιστράτευση απαιτούσε χρήματα, η Ελληνική ναυτιλία είχε σταματήσει, το χρέος του κράτους είχε αυξηθεί και υπήρχε κίνδυνος οικονομικής κρίσης. Αξίωσαν τότε οι Δυνάμεις, εκτός της ρυθμίσεως των οφειλών του κράτους προς τους δανειστές και την πολεμική αποζημίωση των Τούρκων με 4 εκατομ. Τουρκικές λίρες για να εγκαταλείψει ο τουρκικός στρατός τη Θεσσαλία. Για επίτευξη του σκοπού αυτού εγκατέστησαν στην Αθήνα «Διεθνή επιτροπή εκ των αντιπροσώπων των μεσουλαβουσών Δυνάμεων, εκάστης αυτών διοριζούσης ανά εν μέλος», στην αρμοδιότητα της οποίας υπήχθησαν και τα άλλα χρέη της χώρας. Έτσι εγκαταστάθηκαν οι ξένοι στην Ελλάδα και ανέλαβαν ουσιαστικά τον έλεγχο των οικονομικών της.
Δάνειο 1898: Ο υπουργός των Οικονομικών έκανε προσπάθειες διαπραγμάτευσης

και κατάφερε με νόμο της 21.3.1898, να εγκριθεί η συνομολόγηση δανείου 170 εκατομ. χρυσών φράγκων, πραγματικού κεφαλαίου εκ του εξωτερικού για την πληρωμή των τουρκικών αποζημιώσεων αλλά και για τις λοιπές ανάγκες του κράτους, με την εγγύηση της Γαλλίας, Μ. Βρετανίας και Ρωσίας, το οποίο εκδόθηκε στις 10.5.1898, από την τράπεζα της Αγγλίας και την τράπεζα της Ρωσίας που αντιπροσώπευε και άλλες τράπεζες, όπως την τράπεζα της Γαλλίας.

Συμπέρασμα:

1. Η Ελλάδα δανειζόταν συνέχεια χωρίς να καταβάλλεται προσπάθεια να καταστεί οικονομικά αυτάρκης.
2. Η Ελλάδα μη όντας αρχικά κράτος επίσημα αναγνωρισμένο, δυσκολεύτηκε να βρει δανειστές στο εξωτερικό αλλά και στο εσωτερικό (όπου βέβαια τα πράγματα ήσαν ακόμα πιο δύσκολα).
3. Την Ελλάδα την εκμεταλλεύτηκαν τόσο οι δανειστές της και μάλιστα τις περισσότερες φορές τοκογλυφικά, όσο και άνθρωποι στο εσωτερικό της είτε λόγω άγνοιας και έλλειψης διορατικότητας είτε λόγω υστεροβουλίας και κερδοσκοπίας.
4. Οι όροι των δανείων τα οποία έλαβε, τις περισσότερες φορές, ήσαν δυσβάσταχτοι και επαχθείς για την χώρα, οι δε εγγυήσεις που εζητούντο και εδίδοντο ήσαν δημόσια έσοδα και εθνικά κτήματα.
5. Τα περισσότερα δάνεια εκ του εξωτερικού, δεν έφθασαν ολόκληρα στην Ελλάδα, αλλά και τα ποσά που έφτασαν δεν διατέθηκαν για τους σκοπούς για τους οποίους συνομολογήθηκαν τα δάνεια, αλλά σπαταλήθηκαν ποικιλοτρόπως.
6. Δεν υπήρξε, από τους κυβερνώντες και τους εκπροσώπους αυτών, μέριμνα για ρήτρες και εγγυήσεις των πλοίων που παραγγέλθηκαν με συνέπεια να ζημιωθεί η χώρα και αυτά να μην φθάσουν έγκαιρα ή καθόλου στην Ελλάδα.
7. Τα έξοδα των δανείων ήσαν τις περισσότερες φορές υπερβολικά και οι ζημίες που υπέστη η χώρα από διάφορες αιτίες επίσης πολύ μεγάλες.
8. Η Ελλάδα δεν αρνήθηκε τις υποχρεώσεις της προς τους δανειστές της, αλλά και όσες φορές επεδίωξε συμβιβασμό με διαπραγματεύσεις «κέρδισε κάτι».
9. Ξένες Δυνάμεις αποφάσιζαν για τον Ελληνικό λαό (κυρίως κατά την εποχή της Βαυαρικής διοίκησης της χώρας) χωρίς να ερωτηθεί αυτός και χωρίς να έχει βαρύνουσα γνώμη η Ελλην. κυβέρνηση.
10. Μία μόνο κυβέρνηση στις αρχές του 1893 (Χαρ. Τρικούπη) παραιτήθηκε γιατί οι δανειστές απαιτούσαν εγγυήσεις ελέγχου επί των οικονομικών της χώρας.
11. Το μίσος των Ελλήνων κατά των Βαυαρών ήταν δικαιολογημένο, λόγω της σπάταλης διοίκησης της αντιβασιλείας και των σκανδάλων, αλλά και της μετάκλησης μη αναγκαίων Βαυαρών στρατιωτών στη χώρα. Καθιερώθηκε η γερμανική γλώσσα σαν δεύτερη ημιεπίσημη γλώσσα στην Ελλάδα και έγινε προσπάθεια εκβαυαρισμού. Έτσι ο Λουδοβίκος έγραψε τον Δεκέμβρη του 1833, ότι

«οι Έλληνες πρέπει να γίνωσιν Έλληνες και ουχί να εκγερμανισθώσι» (Ανδρεάδης, 107).
12. Επί πλέον αυτών η Ελλάδα υποχρεώθηκε να αποζημιώσει τον εκδιωχθέντα Όθωνα, για έξοδα που έκανε εξ' ιδίων για ανέγερση ανακτόρων, δημιουργία βασιλικών κήπων, ιπποστασίου, φαρμακείου κ.λ., και αναγνώρισε χρέος 4.500.000 δρχ προς τους κληρονόμους του, το οποίο έπρεπε να καταβάλλει εντός 8 ετών.

Είναι ευδιάκριτη μια αντιστοιχία της δανειακής κατάστασης της πατρίδος μας την περίοδο που παραπάνω περιγράφεται με τη σημερινή της πορεία, σε σχέση με τα δάνεια και τους δανειστές της αλλά και όσους καραδοκούν να λεηλατήσουν τον πλούτο της.

Πηγές:
Πανελλήνιο Λεύκωμα 1821-1921, τ. Α΄. Αθήναι 1921.
Ιστορία Εθνικών δανείων Α΄ και Β΄, Ανδρεάδης Ανδρ., Αθήναι 1904.
Παρατηρήσεις επί της Απολογίας Ι. Ορλάνδου και Ανδρ. Λουριώτου... υπό Γ. Σπανιολάκη. Εν Αθήναις 1840.
Κώδιξ της Ελληνικής Νομοθεσίας... Δάνεια Εθνικά, υπό Ηλία Λιακοπούλου. Εν Αθήναις 1893.

Πηγή: cognoscoteam.gr